

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3012/2021
28.10.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Слађане Накић Момировић, председника већа, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ, обоје из ..., чији је заједнички пуномоћник Милена Јанковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Ваљеву, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужилаца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 1176/20 од 21.01.2021. године, у седници одржаној 28.10.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 1176/20 од 21.01.2021. године и предмет враћа другостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Пресудом Основног суда у Ваљеву П 678/19 од 04.11.2019. године, исправљене решењем истог суда П 678/19 од 21.01.2020. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име накнаде нематеријалне штете на име претрпљених душевних болова због повреде права на поштовање породичног живота плати по 1.250.000,00 динара, са законском затезном каматом од 04.11.2019. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима, као солидарним повериоцима, на име трошкова поступка плати 361.950,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 1176/20 од 21.01.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке, и одбијен, као неоснован, захтев тужилаца којим су тражили да се обавезе тужена да им на има накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде права на поштовање породичног живота плати од по 1.250.000,00 динара, са законском затезном каматом од 04.11.2019. године до исплате, обавезани су тужиоци да туженој на име трошкова поступка плате 33.750,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је, као неоснован захтев тужилаца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су благовремено изјавили ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља АА је ...1995. године, у породилишту Опште болнице у ..., у 15,40 часова родила живо мушко дете, које је на порођају оцењено оценом 8, због мање килаже и јер му се пупчана врпца обмотала око врата. Наредног дана, дете је пребачено у Завод за превремено рођену децу у Београду, а као основни узрок хоспитализације наведена је дијагноза *neonatus temporarius hypotroph, polycitaemia neonatorum, morbus L. Down, Voc, atresio duodeni, anaemia*. Тужиља АА је одлазила два до три пута недељно за Београд, да посети дете, а последњих пар пута лекари нису желели да јој покажу дете, да би њеној мајци ...1995. године саопштили да је дете преминуло. Тужиља је тражила да види дете и да преузме тело детета, али су лекари то одбили, са образложењем да у тим случајевима болница обавља сахрану. Из спроводнице леша Завода за превремено рођену децу од ...1995. године не може се утврдити коме је тело детета упућено ради сахрањивања, док из дописа Института за неонатологију (раније Завода за превремено рођену децу) упућеног тужиљи АА следи да је дете презимена АА1, мушко, уписано у матичну књигу лечене деце у 1995. години под матичним бројем .. рођено ...1995. године у Општој болници ..., од мајке АА примљено у тај Институт ...1995. године и умрло у Институту ...1995. године. Из фотокопије дела свеске о преузимању и транспорту леша за период од 31.12.1994. године до 15.01.2002. године нема потписа о преузимању детета АА. Из извода из матичне књиге рођених за матично подручје ... под текућим бројем .. за 1995. годину, који је издат 12.08.2014. године, евидентирани су подаци о рођењу детета ...1995. године, презиме АБ, од оца ББ и мајке АА, обоје из ..., уз забелешку да је дете умрло ...1995. године. Из обавештења ЈКП „Погребне услуге“ од 14.07.2014. године упућеног тужиљи АА, у вези њеног захтева од 07.07.2014. године следи, да је увидом у Регистар сахрањених и парцелне књиге утврђено да безимено дете презимена АА1 или АБ, умрло ...1995. године, није сахрањено ни на једном од гробља којима управља ово предузеће. Из обавештења Института за неонатологију од 27.06.2019. године упућеног пуномоћнику тужилаца следи да је тело преминуле бебе, рођене ...1995. године у 15,40 часова преузело ЈКП „Погребне услуге“ и да Институт не располаже сазнањем где је дете сахрањено. Тужиоци сумњају да је дете живо, имајући у виду да нема података о томе да ли је, где и када сахрањено.

Првостепени суд је усвојио захтев тужилаца, јер је сматрао да тужена није адекватно одговорила на захтеве тужилаца и других лица у ситуацијама познатим и у јавности окарактерисаним као случајеви „несталих беба“, а који захтеви представљају оправдано очекивање родитеља да буду информисани о судбини своје деце и да у зависности од исхода остваре своја права из корпуса права на поштовање породичног живота, будући да тужена до подношења тужбе није предузела адекватне мере које би довеле до разјашњења спорних околности у погледу судбине детета тужилаца, пре свега околности узрочности између констатованих дијагноза и наводно наступеле смрти.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио, као неосноване захтеве тужилаца, сматрајући да основни услов за настанак обавезе тужене да накнади ову врсту нематеријалне штете, јесте, или да су њени органи у вршењу својих функција пропустили да предузму радње које су по закону били дужни да предузму, или да су предузели радње на које нису имали право, односно противправне радње, а да је такво поступање у узрочној вези са насталом штетом, као последицом, а да би тужена у овом случају била одговорна, да је нужно да постоји поступање државног органа, које је неправилно и незаконито, а да из утврђених чињеница не следи да су се тужиоци обраћали органима тужене ради разјашњења околности везаних за смрт детета, нити да су органи тужене на било који начин неправилно и незаконито поступали и тиме повредили право тужилаца на поштовање породичног живота, због чега, сходно члану 172. Закона о облигационим односима не може бити одговорности тужене за нематеријалну штету коју су претрпели тужиоци.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужилаца указује да је побијана одлука заснована на погрешној примени материјалног права, услед чега је чињенично стање непотпуно утврђено, како у постојању неправилног и незаконитог рада органа тужене, тако и противправности у њиховом поступању, у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима.

Чланом 16. став 1. Устава Републике Србије, прописано је да спољна политика Републике Србије почива на опште признатим принципима и правилима међународног права, а ставом 2. да опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују, а да потврђени међународни уговори морају бити у складу са Уставом. Чланом 22. став 1. Устава прописано је да свако има право на судску заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право зајемчено Уставом као и право на уклањање последица које су повредом настале. Чланом 142. став 2. Устава прописано је да су судови самостални и независни у свом раду и суде на основу Устава, закона и других општинских аката, када је то предвиђено законом, опште прихваћених правила међународног права и потврђених међународних уговора. Чланом 145. став 2. Устава прописано је да се судске одлуке заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона. Чланом 194. став 4. Устава прописано је да су потврђени међународни уговори и опште прихваћена правила међународног права део правног поретка Републике Србије.

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода од 04.11.1950. године ратификована је од стране надлежних органа Србије и Црне Горе 26.12.2003. године, а ступила је на снагу 03.03.2004. године. Са ратификацијом Конвенције, она је постала саставни део правног поретка Републике Србије и домаћи судови морају судити и заснивати своје одлуке на овом потврђеном међународном уговору када се суде случајеви из јурисдикције која је прописана овом Конвенцијом. Ако се странка позива на повреду одређеног члана Конвенције, домаћи суд не може одбити да примењује Конвенцију која регулише повреду тог права. Чланом 8. ставом 1. Конвенције прописано је да свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

Према члану 172. став 1. Закона о облигационим односима правно лице одговара за штету коју је његов орган проузроковао трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Обострано уживање родитеља и детета у заједничком друштву представља основни елемент породичног живота у смислу члана 8. Конвенције, а у вези са тим и право родитеља да у случају сумње у судбину и статус њихове новорођене деце сазнају истину о томе, док је обавеза државе да им пружи поуздане информације о статусу и судбини њихове деце. Суштина повреде овог права је у реакцијама и ставовима државних органа у вези ове ситуације, када се то од њих затражи, а од чега зависи основаност захтева за накнаду штете. Утврђивање такве повреде није ограничено само на случајеве где је утврђено да је држава одговорна, већ може да настане и када државни органи не одговоре на захтев родитеља за информацијом о статусу и судбини њиховог детета.

С обзиром да се код тужилаца појавила сумња у погледу тога какав је статус и судбина њиховог детета, које је рођено ...1995. године, тужиља је након тога, 04.09.2014. године Другом основном тужилаштву у Београду поднела кривичну пријаву, управо да би добила поуздане информације о статусу и судбини њиховог детета рођеног ...1995. године, а надлежно Прво основно јавно тужилаштво у Београду је тужиљу својим актом Ктн 5962/16 од 13.01.2017. године обавестило да су одбацили њену кривичну пријаву од 08.09.2014. године поднету против Н.Н. лица из Института за превремено рођену децу у Београду и Општине Савски венац – матичне службе, због кривичних дела одузимање малолетног лица из члана 191. КЗ-а и промена породичног стања из члана 192 КЗ-а, јер је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења за наведена кривична дела, с обзиром да је од пријављеног догађаја протекла 21 година. С тим у вези, другостепени суд је пропустио да цени да ли је надлежно јавно тужилаштво одговорило на захтев тужилаца о статусу и судбини њиховог детета, односно да ли им је пружио поуздане информације о статусу и судбини њиховог детета. Наиме, услов за накнаду претрпљене штете, јесте предузимање штетне (противправне) радње која је у узрочној вези са штетом, као последицом, а која је, у случају одговорности за нематеријалну штету у психичкој сфери оштећеног. Да би тужена била одговорна и у обавези да предметну штету накнади тужиоцима, било је потребно утврдити да ли постоји противправна радња њеног органа, која је узрок предметне штете, што би било за случај да надлежни орган тужене није предузео радње из своје законом установљене надлежности, након што му је тужиља пријавила своју сумњу у погледу судбине детета, које је родила ...1995. године, а што није утврђено.

Са напред наведених разлога, Врховни касациони суд је укинуо другостепену пресуду.

У поновном поступку другостепени суд ће, имајући у виду наведене примедбе, употпунити утврђено чињенично стање, односно оценити да ли постоје пропусти у поступању надлежних органа тужене у вршењу или у вези са вршењем њихових функција, у смислу неправилног и незаконитог поступања, које је у узрочно – последичној вези са правним основом по ком тужиоци траже накнаду предметне штете, након чега ће, правилном применом материјалног права донети нову одлуку о жалби тужене.

Са напред наведених разлога, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Слађана Накић Момировић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић